

BILETE UZ AUGSTĀKO LĪGU

Latvijai ir iespēja kļūt par nopietnu spēlētāju
militārajā rūpniecībā

Apvienojoties līderiem optikas un fotonikas produktu ražošanā, Latvijā, ieguldot 120 miljonus eiro, plānots izveidot Eiropā lielāko šīs nozares militārā segmenta rūpnīcu. Ar nakts redzamības iekārtām, kuras izmanto ļoti plašā aizsardzības jomā, paredzēts apgādāt ne tikai Latvijas armiju, bet arī citas reģiona NATO valstis. «Mums ir jāpārstāj būt lūdzēju lomā, Latvijai ir milzīgs potenciāls,» uzsver *Baltic Photonics* līdzīpašnieks un valdes loceklis un Starptautiskās Aizsardzības produkcijas ražotāju asociācijas (SAPRA) valdes priekšsēdētājs **EDGARS ZANDMANIS**.

U z z i ņ a i

Latvijā bāzētais optisko instrumentu ražotājs *Baltic Photonics* ir kopuzņēmums ar Vācijas optikas un fotonikas ražotāju *Harder Digital* un Grieķijas optisko iekārtu kompāniju *Theon Sensors*. Visas trīs kompānijas tiek kotētas biržā un kopā šobrīd maksā aptuveni 1 miljardu eiro.

Harder Digital ir uzņēmums ar vairāk nekā 20 gadu pieredzi divējādas nozīmes nakts redzamības attēlu pastiprinātāju ražošanā. *Theon Sensors* ir viens no līderiem nakts un termoredzamības iekārtu ražošanā Eiropā. Šobrīd kompānija ar galaproduktu apgādā 26 NATO valstis.

Baltic Photonics (BP) dibināts 2023. gadā, kurā 2024. gadā tika ieguldīti 3 miljoni eiro. Laboratorija un rūpnīca tiks aprīkotas ar jaunākās paaudzes iekārtām un aprīkojumu. Pateicoties jaunākajām tehnoloģijām, *BP* var piedāvāt 3. paaudzes augstākās kvalitātes nakts redzamības optiskās iekārtas ar attēla pastiprinātājiem.

Divu gadu laikā, ieguldot 120 miljonus eiro, Latvijā, Berģu industriālajā zonā, plānots izveidot 6000 kvadrātmetru rūpnīcu, kas nodrošinātu visu produkta ražošanas ciklu un servisu, nodrošinot 150 līdz 250 darbavietu vietējam darbaspēkam.

Ražošanas procesā piedalās augsta līmeņa profesionāļi no optikas, mehānikas un inženierzinātņu jomas. Jau šobrīd notiek un nākotnē vēl plašāk paredzēta cieša sadarbība ar Rīgas Tehniskās universitātes un Latvijas Universitātes studentiem un zinātniekiem.

Jums nevarētu pārmest ambīciju trūkumu – ne tikai izveidot rūpnīcu, kas apgādās ar nakts un termoredzamības produktiem gan mūsu bruņotos spēkus, gan Baltiju, Skandināviju un Eiropas Savienības austrumu bloka valstis, bet arī padarīt Latviju par šīs nozares militārās ražošanas un pētniecības centru. Taču kā tas viss sākās?

Esmu uzņēmējs ar vairāk nekā 20 gadu pieredzi uzņēmējdarbībā, tajā skaitā starptautisku. Man bija partneri no dažādām lielām kompānijām, viņu vidū arī *Harder Digital*, kas saistīti ar optikas un fotonikas nozari, piedāvāju viņiem ideju tieši Latvijā ieguldīt līdzekļus rūpnīcas izveidei. Viņi savukārt meklēja iespējas paplašināt savu ražošanu. Man jau iepriekš bijusi saskare ar mūsu pētniecības un zinātnes speciālistiem, arī vēsturiski Latvijai šajā nozarē ir tradīcijas – jutu, ka Latvijā slēpjas diezgan liels potenciāls un biznesa iespējas. Man izdevās par to pārliecināt arī partnerus, un tā pirms gada izveidojās *Baltic Photonics*. Ieguldījām trīs miljonus, nopirkām zemi, pārbūvējām ēkas laboratorijas vajadzībām.

Mūsu partneru vidū ir nopietni uzņēmumi, kas gatavi ieguldīt lielas investīcijas Latvijas ekonomikā, – cik atceros, tas precīzi atbilst mūsu valsts pēdējos gados deklarētajam, ka mums ir jāpiesaista investīcijas un jāattīsta ražošana tieši Latvijā. Protams, aizsardzības tēma pēdējos gados ir kļuvusi īpaši aktuāla. Latvijai iespēja nopietni iesaistīties aizsardzības rūpniecības jomā ir gan ļoti nepieciešama, gan perspektīva ekonomiskai izaugsmei un aizsardzībai.

Partneri iepazīs ar situāciju, ļoti pozitīvi atsaucās par mūsu attiecīgajā nozarē strādājošajiem, arī universitāšu speciālistiem un bija gatavi šeit investēt 120 miljonus eiro.

K A S I R S A P R A ?

Starptautiskā Aizsardzības produkcijas ražotāju asociācija (SAPRA) ir biedrība, kas apvieno uzņēmumus un profesionāļus no aizsardzības produkcijas ražošanas nozares. Asociācijas mērķis ir ne tikai veicināt nozares attīstību un pārstāvēt biedru intereses, bet arī izveidot Latvijā augsto tehnoloģiju militārās ražošanas un pētniecības centru, uz kura platformas būvēt jaunu aizsardzības industrijas centru Eiropā.

Šobrīd asociācijā ir Vācijas, Grieķijas, Itālijas, Izraēlas un Latvijas uzņēmumi, kas ir saistīti ar optikas un fotonikas produkcijas ražošanu. Asociācijas iniciators un valdes loceklis ir latviešu uzņēmējs Edgars Zandmanis.

Tad kāpēc tomēr Latvija? Blakus Krievijas robežai... Mēs dzīvojam laikos, kad pirmo reizi modernajā vēsturē vispār tiek runāts par kopēju Eiropas Savienības aizsardzības budžetu un ir izveidots atsevišķs aizsardzības komisāra postenis.

Ņemot vērā šo visu, uz to skatos tā: Eiropas Savienībai

perspektīvā aizvien vairāk ir jāpievērš uzmanība savai austrumu robežai. Tas nozīmē arī potenciālu līdzfinansējumu dažādiem ar aizsardzības jomu saistītiem procesiem. Turklāt, ja partneri ir gatavi ieguldīt tik nopietnas investīcijas, tad ir nepieciešams izmantot situāciju un visiem spēkiem radīt labvēlīgu vidi. Esmu

Latvijas patriots un uzskatu, ka mums ir jāizmanto iespēja tieši mūsu valstij ļaut kļūt par šīs nozares militārās rūpniecības centru.

Ja viss notiek, kā cerēts, laboratorija sāks darbu jau janvārī, rūpnīcas būvniecībai gada laikā ir izstrādāts plāns, un tagad jāveic tā saskaņošana. Veiksmīga rezultāta gadījumā jūs kļūstat par stratēģiskas nozīmes uzņēmumu un objektu.

Tieši tā. Un iegūt šādu partneri mūsu valstij ir ļoti svarīgi. Rodas arī iespēja nokļūt starptautisko aizsardzības produktu ražotāju augstākajā līgā.

Vai cerat arī uz valsts iesaisti un atbalstu? Tas būtu tikai loģiski.

Jā, tas būtu loģiski un arī vēlami, turklāt būtu arī nepāprotams signāls reāliem investoriem, jo skaidrs, ka tas tomēr ir biznes, nevis tikai jūtas. Lai arī aizsardzības jomā, tā tāpat ir uzņēmējdarbība un arī šeit vēlams valsts atbalsts.

Esam uzsākuši rūpnīcas projektēšanu un ļoti ceram, ka gada laikā mums izdosies saska-

ARĪ INVESTORIEM TAS IR RĀDĪTĀJS, KA VALSTS IR IEINTERESĒTA ŠĀDA VEIDA RŪPNIĒCĪBAS ATTĪSTĪBĀ UN SAVA DARBASPĒKA NODARBINĀŠANĀ.

not un apstiprināt šo plānu, – projektēšanā ir iesaistīti starptautiski arhitektūras uzņēmumi, jo runa ir par augstajām tehnoloģijām, iekārtām un sistēmām. Ja tas izdosies, sāksim būvniecību. Plāni ir ļoti lieli, taču ne viss ir atkarīgs no mums. Ļoti negribētos saskarties ar mūsu praksē pieredzēto ilgo saskaņošanas procesu būvvaldē.

**MUMS IR LABĀKAIS
PRODUKTS, KĀDS EIROPĀ
PIEEJAMS. ŠOBRĪD
RINDA IR 10–15
GADUS UZ PRIEKŠU.
TĀDĒĻ ARĪ VĒLAMIES
PAPLAŠINĀTIES.**

Es lieliski saprotu gan procesu, gan grūtības, ar kurām mēs saskarsimies rūpnīcas projektēšanas un būvniecības laikā. Ja valsts tāda stratēģiskas nozīmes celtniecības objekta būvniecību varētu nodrošināt ar Būvniecības valsts kontroles biroja tiešo iesaisti, dotu gaismu visu jautājumu izskatīšanā, tehnisko noteikumu izvērtēšanā un visā citā, tas vien jau būtu labi. Protams, arī valsts atbalsts kā dažādu veidu publiskā sektora līdzfinansējums būtu izcilī. Arī tas kļūtu par rādītāju investoriem, ka valsts ir ieinteresēta šāda veida rūpnīcas attīstībā un sava darbaspēka nodarbināšanai.

Veiksmīgi sadarbības piemēri nav tālu jāmeklē – viena no kompānijām ir vācu uzņēmums *Rheinmetall*. Vācieši nolēma atvērt papildu ražotni Lietuvā, un Lietuvas valdības reakcija bija fantastiski ātra – viņi piedalās kā partneris.

Mēs biznesā esam pieraduši rīkoties un darīt ātri. Esam iesnieguši savus biznesa plānus un dokumentāciju Aizsardzības ministrijai, tikušies ar premjeres biroja pārstāvjiem. Teikšu atklāti – ja šos visus jautājumus nesanāks risināt pietiekami ātri, mēs izskatīsim arī iespēju būtēt rūpnīcu Lietuvā.

Kas īsti ir šis produkts, ko ražo *Baltic Photonics*? Zinu,

ka, tālaini izsakoties, tā ir nakts redzamības ierīču *sirds*.

Tas ir trešās paaudzes attēla pastiprinātājs nakts redzamības iekārtām un termoeiķārtām, kuru spektrs ir visai plašs – militārā aviācija, tanku un bruņumašīnu aprīkojums, kājnieku

ekipējums, arī bezpilota lidaparāti, kas aizvien vairāk tiek aprīkoti ar izlūktehnoloģijām, termo un nakts redzamības iekārtām, kā arī plašs pielietojums civilajām vajadzībām. Viss, kur piedalās optika un fotonika.

Pēc izskata tas it kā ir neliels cilindriņš ar lēcu, bet tā izveidošanā iesaistīti pārsimt visu jomu speciālistu, sākot ar fizikas, ķīmijas un mehānikas, beidzot ar IT speciālistiem, un vismodernākās augstās tehnoloģijas. Protams, pati tehnoloģija netiek atklāta.

Vai jūs spēsiet nodrošināt pilnu ražošanas ciklu? Karš Ukrainā jau atkal pierādījis, cik tas ir būtiski, jo pilns cikls nozīmē neatkarību no neparedzamiem faktoriem.

Šobrīd ar galaprodukta komplektāciju nodarbojas grieķu *Theon Sensors*, mēs laboratorijā strādājam ar jau saražoto detaļu samontēšanu kopā, taču, ja viss izdosies ar rūpnīcu, esam gatavi nodrošināt gan pilnu ražošanas ciklu, no augstajām tehnoloģijām līdz pat mehānikas sadaļām, gan iekārtu apkopi un servisu, kas arī nav mazsvarīgi.

Šobrīd rinda šim produktam ir 10–15 gadus uz priekšu, tādēļ arī gribam izveidot tik lielu ražotni, lielāku nekā šobrīd Vācijā, lai pieejamie apjomi būtu lielāki.

Jums jau tagad ir izveidojusies sadarbība ar Rīgas Tehnisko universitāti un Latvijas Universitāti.

Gan *Baltic Photonics*, gan mūsu partneri ir tikušies ar universitāšu pārstāvjiem, un sadarbībā ir ieinteresētas abas

puses. Finansējums nāk no mums un mūsu partneriem. Jau tiek izmantotas esošās iekārtas, lai universitātes izpildītu pasūtījumu konkrētiem izmēģinājumiem mūsu vajadzībām, taču varam arī piegādāt dārgas, miljonus vērtas iekārtas pētniecībai. *Theon Sensor* plānā ietilpst arī izveidot Latvijā dizaina centru – šeit tiktu izstrādāti un pētīti jauni tehnoloģiskie risinājumi viņu jaunās paaudzes aparātiem. Attiecīgi mēs plānojam arī piesaistīt un finansēt zinātnes studentus, lai jau savlaicīgi gatavotu sev darbaspēku, kas mums būs nepieciešams rūpnīcai. Mūs interesē tādas programmas kā attēlu apstrādes algoritmi, miniaturizācija – attēla pastiprinātāja izmēra samazināšana, bezvadu tehnoloģija, materiālu aizvietojamība, integrācija, integrācija ar mākslīgo intelektu, jau pieminētā alternatīvo materiālu izpēte utt. Nodrošināsim gan stipendijas, gan prakses vietas. Savukārt jau tagad esam pieņēmuši darbā un nosūtījuši uz Vācijas mācīties esošos speciālistus – gan ķīmiķus, gan tehniķus. Mūsu mērķis ir ne tikai dot darbu vietējiem iedzīvotājiem, bet arī saglabāt šeit mūsu gaišos prātus. Šobrīd gan par mūsu universitāšu līmeni, gan darbiniekiem no vāciešu un grieķu partneriem

ir tikai vispozitīvākās atsauksmes. Viņi ir ļoti izbrīnīti pozitīvā nozīmē, ka ir tik gudri un darbaspējīgi cilvēki pat salīdzinājumā, piemēram, ar pašiem vāciešiem, kā arī ieinteresēti sadarbībā.

Ko jums pašam nozīmē patriotisms?

Esmu uzņēmējs un Latvijas pilsonis, kas saviem bērniem šeit, Latvijā, grib atstāt labu ekonomisko situāciju un drošību. Un – lai mūsu cilvēki nebūtu brauktu projām. Esmu dzimis Padomju Savienībā, zinu, kas tā ir. Atceros, kā skolā jau 80. gados staigāju ar sarkanbalt-sarkano karodziņu un lepojos ar to. Ar draugiem runājām – cik lieliski būtu, ja Latvija kļūtu brīva, jo mums ir ražošana, zivrupniecība, lauksaimniecība, metālapstrāde, mašīnbūve... Cik mēs varētu būt plaukstoša valsts! (*Smejas.*) Realitāte gan šobrīd ir mazliet citāda, taču tāds sapnis bija. Es gribu, lai šis sapnis atkal kļūtu par īstenību. Mums tiešām ir milzīgs potenciāls. Ar noteikumu – ja mēs nezaudējam cilvēkus, tādēļ arī mums ir svarīgi nodrošināt labi atalgotas darbavietas un izaugsmes perspektīvu. Mēs diemžēl ļoti daudzus jau esam zaudējuši, tajā skaitā darbaspējīgus, uzņēmīgus cilvēkus, kuri gribēja kaut ko sasniegt...

Jūs teicāt – gribu atstāt bērniem drošību. Karš un mūsu austrumu kaimiņš šo jautājumu ir pacēlis citā līmenī.

Jebkurš karš – tas nav labi. Iet bojā tūkstošiem cilvēku, tādēļ, protams, Krievijas agresija ir nosodāma. Es ceru, ka šis karš drīz beigsies. Taču tas tikai pierāda, ka Latvijai ir nepieciešams nostiprināt savas robežas aizsardzības spējas un aicināt uz šejieni maksimāli daudz ražotāju, tajā skaitā aizsardzības jomā. Līdz ar to Latvijas loma Eiropas aizsardzības industrijā kļūtu nozīmīga un palielinātu drošību.

Pieļauju, ka tas bija viens no iemesliem, kāpēc izveidojāt SAPRU.

SAPRA devīze ir sadarbība, aizsardzība, pētniecība, rūpniecība un attīstība. Šobrīd optikas un fotonikas nozare ir augsto tehnoloģiju un augstas pievienotās vērtības nozare. Tā kā mūsu partneri ir no šīs jomas, mēs izveidojām starptautisku asociāciju un vēlamies Latvijā veidot un attīstīt augsto tehnoloģiju aizsardzības industrijas ražošanas un pētniecības centru, kas ir arī ļoti nepieciešams civilajām vajadzībām nākotnē. Tas gan neizslēdz iesaistīt mūsu asociācijā arī citu aizsardzības nozaru ražotājus, kuri izmanto optikas un fotonikas ierīces. Mums ir arī

labu vēsturiskā bāze šajā jomā. Un vispār – es pats biju ļoti izbrīnīts, nemaz nerunājot par mūsu partneriem, kad redzēju, ar cik sarežģītiem tehnoloģiskiem procesiem strādā mūsu studenti, inženieri un zinātnieki. Piemēram, Latvijas Universitātē ir ļoti interesantas kosmiskās un citas inovatīvās programmas, taču par to netiek runāts. Mūs nezin kādēļ vairāk interesē, kas notiek citās valstīs, nevis tas, kas notiek pie mums.

Latviešiem jau patīk kaisīt sev pelnus uz galvas – ka mēs jau maz ko varam...

Lūk, man ļoti gribētos, lai mēs beidzot tam pārkāptu pāri! Sevis noniecināšanas sindromam beidzot ir jāliek punkts. Kāpēc mēs nelepojāmies ar sevi? Mēs lepojāmies ar saviem sportistiem, jā, bet citās jomās lielākoties sevi nenovērtējam. Tāpēc SAPRA mērķis ir Latviju Eiropas Savienībā pozicionēt kā inovāciju un augsto tehnoloģiju centru, vietu, kur ir visaugstākā līmeņa ražotnes, valsti, kas spēlēs nozīmīgu lomu aizsardzības produktu rūpniecībā.

